

ŻEBY DROGA NIE BYŁA PRZESZKODĄ

Łukasz Tyburski

Budowa nowych dróg, modernizacja istniejących pociąga za sobą olbrzymie koszty ekonomiczne. Jednak są to inwestycje niezbędne, aby odpowiednio funkcjonował transport publiczny w każdym kraju. Budowa dróg wpływa na poprawę komfortu podróży, ale również nie jest obojętna wobec świata ożywionego, m.in. ingeruje w świat zwierząt. W celu ograniczenia negatywnego wpływu dróg na zwierzęta buduje się różnego rodzaju przejścia górne i dolne.

Problemy towarzyszącym powstawaniu przejść dla zwierząt jest kilka. Między innymi finanse – są to inwestycje mogące sięgać nawet 10 mln zł, więc czasami ciężko jest wygospodarować tak duże kwoty na inwestycję, która nie ma służyć bezpośrednio użytkownikom drogi. Gdy zgromadzimy odpowiednie fundusze na zrealizowanie przejścia dla zwierząt, musimy dołożyć wszelkich starań, aby poniesione koszty nie poszły na marne.

Pierwszym krokiem jest dokładne przemyślenie, jakiego rodzaju przejście chcemy stworzyć, dla jakiej grupy zwierząt. Czy ma być to forma przepustu dla płazów i gadów, czy duże przejście górne. Istotny jest dobór parametrów przejścia do odpowiedniej grupy zwierząt, co wiąże się jednoznacznie z minimalizacją ponoszonych kosztów. Po ustaleniu rodzaju przejścia należy dokładnie przemyśleć usytuowanie tego rodzaju obiektu inżynierskiego w terenie. Dane na temat miejsca usytuowania przejścia należy zbierać od jed-

nostek znajdujących się w okolicy, gdzie planuje się wzniesienie przejścia dla zwierząt. Informacji przydatnych na tym etapie planowania mogą udzielić leśnicy, organizacje ekologiczne. Inwestor również powinien zlecić badania mające na celu ustalenie ścieżek migracyjnych zwierzyny, co jednoznacznie pozwoli na podjęcie decyzji o ustaleniu miejsca lokalizacji przejścia. •Ile usytuowane przejście spełnia bardzo słabo swoją rolę lub w ogóle nie służy zwierzętom, dla których pierwotnie powstało. W Polsce niestety istnieją przejścia, które zostały pobudowane w nieodpowiednim miejscu i w efekcie nie spełniają swojej funkcji. Na przykład profile naprowadzające wychodzą wprost na zabudowania, zbyt mała jest szerokość przejścia dla wybranej wcześniej grupy zwierząt, przejście leży z dala od szlaków przemieszczającej się zwierzyny. W takich przypadkach pieniądze włożone w inwestycję współtowarzyszącą drodze zostały bezpowrotnie zmarnowane, a grupa zwierząt najczęściej korzystająca z tego rodzaju przejść to psy z lokalnych gospodarstw. ➔

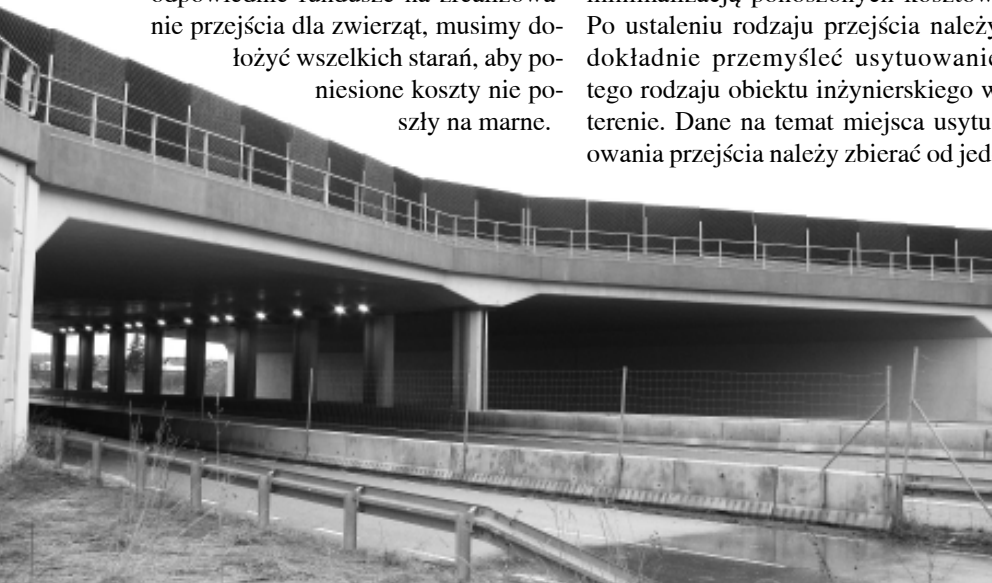

Foto: Łukasz Tyburski

Przejście dla zwierząt w Białobrzegach.

Jeśli ustalono miejsce, w którym ma powstać przejście dla zwierząt, to należy zająć się zagadnieniami projektowymi, technicznymi przejścia. W przypadku przejść w formie przepustów najczęściej stosuje się rury o odpowiednim kształcie i średnicy. W przypadku przejść dolnych dla większych zwierząt stosuje się konstrukcje betonowe. Przy przejściach górnych dzisiaj wydaje się, że najlepszym rozwiązaniem jest stosowanie konstrukcji z użyciem odpowiednich profili z blachy falistej. Podczas projektowania wykonawca nie może zapomnieć o potrzebie istnienia profili naprowadzających, mających za zadanie naprowadzać zwierzyńę na przejście. W przypadku przepustów dla drobnych zwierząt (płazy, gady) istotne jest zaplanowanie płotków zintegrowanych z projektowanym przepustem.

Kiedy jest gotowy projekt przejścia, znana jest dokładna lokalizacja, należy przystąpić do budowy. Na tym etapie inwestor również natrafia na problemy ze strony wykonawcy projektu. Nie wszyscy wykonawcy zdają sobie sprawę z powagi budowy przejścia dla zwierząt i wykonanie takiej inwestycji budzi wątpliwości, co do profesjonalizmu firmy wykonawczej. Zdarza się, że profile naprowadzające są źle wybudowane. Siatka jest nieodpowiednio rozciągnięta w sposób wręcz utrudniający zwierzyńię wejście na przejście, które przecież ma głównie jej służyć. Również jeżeli siatka stosowana na przejściu jest nieodpowiedniej wysokości czy nie przylega ściśle do gruntu – zwierzyńia podkopuje się pod siatką lub ją przeskakuje i wchodzi na drogę, co często w takim wypadku kończy się śmiertelnie dla zwierzęcia, a dla użytkownika ruchu może być powodem strat materialnych czy uszczerbku na zdrowiu. Wykonanie przejścia zgodnie z projektem, wytycznymi oraz poszanowaniem okolicznej przyrody jest bardzo istotne podczas użytkowania gotowego przejścia przez zwierzyńię.

Jeśli przejście zostało prawidłowo wykonane, należy podjąć działania mające na celu odpowiednie zagospodarowanie przejścia m.in. roślinnością wabiącą zwierzęta, co początkowo po-

zwiała przełamać stres zwierząt spowodowany nowym obiektem w środowisku. Dodatkowo roślinność może stworzyć pewnego rodzaju osłonę dla migrującej zwierzyńię.

Po ostatecznych zabiegach na przejściu pozostaje problematyka dotycząca lokalnego społeczeństwa. Ludzie często użytkują przejścia poprzez przejeżdżanie ciągnikami, koparkami, kładami i innymi pojazdami w celu skrócenia drogi, nie zdając sobie sprawy z rozjeżdżania przejścia, a tym samym zmniejszania jego użytkowania przez zwierzyńię. Aby wyeliminować ruch pojazdów na przejściu można umieścić duże głazy, karpy, co znacznie ograniczy czynnik ludzki. Dla zwierzyńię będzie to dodatkowy element osłony. Jednak rzadko się zdarza, że ruch okolicznych mieszkańców można wyeliminować całkowicie. Należy w tym przypadku podjąć działania skanalizowania takiego ruchu na przejściu przez wyznaczenie jednej ze stron na nowo powstałej inwestycji. Efektem skanalizowania ruchu pojazdów po przejściu jest zmniejszenie rozjeżdżania powierzchni przejścia. Przejścia, które powstały niedaleko zabudowań są często odwiedzane przez psy, które mogą płoszyć zwierzyńię z okolic przejścia. Niektórzy teren wokół przejścia wykorzystują jako miejsce nielegalnego wylewania ścieków, co jest procederem karalnym, a dodatkowo stwarza barierę utrudniającą użytkowanie przejścia przez zwierzyńię przez rozprzestrzenianie się nieznanych zapachów w środowisku. Młodzież czasami wykorzystuje przejścia jako miejsce wieczornych spotkań i nie tylko uniemożliwia migrację zwierzyńię, ale również zaśmieca przejście.

Przy odpowiednim zaprojektowaniu, usytuowaniu w terenie, zagospodarowaniu przejścia istotne jest prowadzenie działań edukacyjnych wśród lokalnej społeczności, mających na celu uwrażliwienie społeczeństwa i przedstawienie funkcji przejścia dla zwierząt, jakie zaistniało w lokalnym krajobrazie. Bez odpowiednich działań edukacyjnych nie uzyskamy w pełni odpowiednio funkcjonującego przejścia dla zwierząt.

mgr inż. Łukasz Tyburski
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu